

Liečivé oleje

Veľmi nenápadnou liekovou formou, ktorá zdanlivo splýva s inými formami sú liečivé oleje. Vo februárovej rubrike rozoberieme princípy prípravy a význam liečivých olejov, ktoré možno pripraviť ako magistraliter.

- Liečivé oleje (olea medicata), sú prípravky charakteru pravých roztokov, kde vehikulá tvoria najčastejšie rastlinné oleje (olea herbaria). Systematika nie je jednoznačná a niektoré zdroje k nim zaraďujú aj suspenzie s olejovými vehikulami. Slúžia k vonkajšiemu alebo k vnútornému použitiu.
- Terapeuticky sa do liečivých olejov na vonkajšie použitie zapracovávajú liečivá keratolytické, analgetické, protizápalové a derivačné. Na vnútorné použitie sa vo forme liečivých olejov podávajú najmä vitamíny – ergokalciferol, retinol a iné. Ako vehikulá sa uplatňujú najčastejšie rafinované rastlinné oleje – slnečnicový, olivový, mandľový, podzemnicový a iné alebo tekutý parafín. Špeci-ficky ako základ pre perorálne oleje s obsahom vitamínov sa môže použiť rybí olej, ktorý obsahuje vitamíny a esenciálne omega-3 mastné kyseliny.
- Liečivé oleje sa pripravujú rozpúšťaním, resp. zmiešavaním liečiv s rastlinnými olejmi alebo extrakciou drog rastlinnými olejmi. V prípade použitia čerstvej drogy na extrakciu je nutné počítať s fermentačnými procesmi počas extrakcie a následne aj s nutným sušením výsledného oleja pomocou vhodných dehydratačných činidiel.
- Podľa ČsL 2 bol oficiálny gávrový olej (Oleum camphoratum) obsahujúci 20 % gáfru v slnečnicovom oleji. Používa sa ako súčasť linimentov a dermálnych liekov s hrejivým a analgetickým účinkom. V SFK 2 je uvedený „salicylový olej“ (Solutio acidi salicylici oleosa 5 %), obsahujúci 5 % kyseliny salicylovej rozpustenej v olivovom alebo slnečnicovom rafinovanom oleji. Používa sa v dermatologickej praxi ako antiseptikum a keratolytikum pri lupinách, ichthyó-zach a psoriasis capitis. Uvedené oleje sa pripravujú jednoduchým rozpúšťaním liečiva v rastlinnom oleji. V starších liekopisoch sa extrakciou rastlinných drog pripravovali napr. blenový olej (Oleum hyoscyami ČsL 2) s obsahom alkaloidov, kedysi používaný ako prísada do antireumatických linimentov alebo ľubovníkový olej (Oleum hyperici Erg. B. 6) s obsahom hypericínu a flavonoidov používaný pri opuchoch, ranách a zápaloch kože.

autor: **Mgr. Daniel Krchňák, DiS.**
Katedra galenickej farmácie,
Farmaceutická fakulta UK v Bratislave

Referencie:

- (1) **Receptúra [1]:** Československý lékopis, vydání druhé. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, n. p. 1954.
- (2) **Receptúra [2]:** Vestník Ministerstva zdravotníctva SR. Slovenský farmaceutický kódex, vydanie druhé. 2015. Bratislava: Herba.
- (3) **Receptúra [3]:** Ergänzungsbuch zum Deutschen Arzneibuch, Sechste Ausgabe. Neudruck: Deutscher Apotheker-Verlag G. m. b. H. 1948.
- (4) **Rektořík, Z.** Léky. Jejich forma a výklad přípravy. 1953. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství.
- (5) **Melichar, M. et al.** Technológia galenik a liekov. 1973. Bratislava: Osveta.

Gávrový olej ČsL 2 (Oleum camphoratum PhBs II) [1]

Rp.

- »Camphorae 20,0
- »Helianthi annui olei raff. ad 100,0
- »M. f. solutio oleosa
- »D. S. masírovať

Olejový roztok s kyselinou salicylovou 5 % SFK 2 (Solutio acidi salicylici oleosa 5 % SFK 2) [2]

Rp.

- »Acidi salicylici 5,0
- »Ricini olei raff. 45,0
- »Olivae seu Helianthi annui olei raff. ad 100,0
- »M. f. solutio oleosa
- »D. S. potierať plochy

TECHNOLOGICKÝ POSTUP:

- Liečivo sa naváži do liekovky primeranej veľkosti. Dováži sa rastlinný olej a po uzavretí sa trepe do rozpustenia liečiva.

Ľubovníkový olej Erg. B. 6 (Oleum hyperici Erg. B. 6) [3]

Rp.

- »Hyperici herbae recentis 25,0
- »Olivae olei raff. 100,0
- »M. f. oleum medicatum
- »D. S. potierať

TECHNOLOGICKÝ POSTUP:

- Čerstvá droga kvetu ľubovníka sa rozdrví a v nádobe zo svetlého priehľadného skla sa preleje rafinovaným olivovým olejom. Po uzavretí kvasnou zátkou alebo zakrytí plátnom sa za občasného premiešania nechá kvasiť na teplom mieste. Po skončení kvasenia sa nádoba uzavrie a vystaví sa priamemu slnečnému žiareniu na 6 týždňov, resp. kým olej nenadobudne žiarivo červenú farbu. Potom sa olej stiahne z vodnej vrstvy v nádobe, droga sa vylisuje k hlavnému podielu a olej sa nakoniec vysuší bezvodým síranom sodným.

UCHOVÁVANIE:

- Liečivé oleje sa uchovávajú vo vhodnom obale, ak nie je predpísané inak, pri 15 – 25 °C po dobu 3 mesiacov.